

arh. Șerban Țigănaș, președintele Ordinului Arhitecților din România

Arhitectura reprezintă o comunitate, un loc, o regiune, un stat, se știe și se simte. Cu toate acestea nu avem muzee de arhitectură în România, ca în alte țări, deși am propus liderilor statului de mai multe ori să înființeze o astfel de instituție. Nici ghiduri de arhitectură nu prea sunt, cu rare excepții greu vizibile, mai mult sub formă de colecții oficiale de mândrii ale județelor și municipiilor decât în formule profesionale, pentru cei care vor să exploreze și să descopere cultura prin arhitectură. Nici localnicii nu își cunosc valorile mai mult decât prin simpatii subiective.

De ce oare avem această stare a lucrurilor? Cine ar trebui să promoveze valorile societății? Răspunsul corect are două componente: cei care au această misiune, sunt organizați și finanțați de stat pentru asta și cei care doresc, simt, consideră că așa ceva merită făcut.

Prima categorie e structura Ministerului Culturii și Direcțiile județene de cultură, adică instituții pentru care perioada recentă nu există ca monumente protejate, pentru care doar ceea ce e vechi contează. Nici la problemele arhitecturii istorice structurile statului nu fac față, evident. Cultura recentă este fundamentală pentru starea unei societăți, care poate primi o recompensă, o doză substanțială de încredere și optimism dacă primește semnale cum că perioada la care contribuie produce valori.

Din a doua categorie fac parte inițiativele private, editurile, societățile culturale și alți posibili contributori. Dar pentru a face ceva în acest domeniu ai nevoie de interes și resurse. Cine ar investi în ghiduri de arhitectură, mai întâi în cercetare și apoi în ediție și distribuție, într-o Românie în care se știe că avem un consum de carte pe cap de locuitor minor față de media europeană, în drastică scădere odată cu expansiunea domeniului on-line. Și totuși mă întreb dacă un ghid bun de arhitectură nu ar fi dorit de foarte mulți dintre cei care poposesc în orașe ca turiști pentru o zi, pentru mai multe, pe durata studiilor, sau care devin parte a

Arhitectura românească, tur ghidat

arh. Șerban Țigănaș, președintele Ordinului Arhitecților din România

comunității în care doresc să se integreze. Trei domenii pot constitui reperele interesante pentru cei care doresc să cunoască arhitectura dintr-o regiune. Istoria reprezentată prin cele mai valoroase monumente, clasificate și explicitate în evoluția lor, pare cea mai ușor de identificat, pentru că în aceste cazuri specialiștii s-au pus de acord, studiile există și arhitectura e cunoscută.

Acesta ar fi stratul de bază. Mai dificil de evidențiat, dar deosebit de important pentru fiecare așezare este perioada modernă, cea care a lăsat urmele cele mai vizibile și a determinat în cea mai mare măsură configurațiile actuale.

Modernitatea este încă neasimilată după aproape o sută de ani de construire, oamenilor nefiindu-le deloc clar ce este valoros din perioada dintre războaiele mondiale din secolul al XX-lea sau și mai dificil, de după cel de-al doilea. De ce oare? Valorile interbelice au fost profund negate, neglijate și ascunse de regimul comunist care s-a construit tocmai pe contrazicerea culturii anterioare. Nimic de dinainte de război nu putea fi cu adevărat bun și valoros, în comparație cu noua societate condusă de partidul unic. Chiar dacă în sferele profesionale arhitectura interbelică modernă era apreciată, ea nu a ajuns niciodată în pozițiile apreciate oficial.

Nici după căderea regimului comunist restituția nu a fost completă și eficientă. Și mai proastă e

poziția arhitecturii valoroase din perioada acestui regim care, deși totalitar, declarat indezirabil și extremist după așa-zisa revoluție anticomunistă, nu a fost nici pe departe caracterizat prin lipsă de producții culturale valoroase.

Arhitectura din anii 60 și 70 mai cu seamă și mai puțin din anii 80, cei ai paranoiei dictatorului manifestată prin cenzură totală, au lăsat urme extrem de importante, care merită cunoscute și apreciate.

Și totuși există o repulsie generală împotriva a tot ce a fost făcut în anii aceia, subiectivă și afectivă. Și aici avem nevoie de corecții. Datorită vârstei lor, construcțiile publice și cartierele de locuit construite cu predilecție în a doua jumătate a secolului al XX-lea, constituie patrimoniul construit cel mai consistent care influențează și determină viața localităților noastre. Acest patrimoniu îl folosim și tot pe acesta va trebui să îl transformăm cu grijă pentru viitorul proxim.

Școlile, spitalele, clădiri pentru producție, spații comerciale, case de cultură, instituții, printre care o seamă de repere ale arhitecturii de cea mai bună calitate așteaptă să fie clasificate și integrate în rând cu celelalte repere istorice, pentru că sunt deja istorie.

A treia categorie care interesează este cea a arhitecturii recente, postdecembriste, din ultimii 25 de ani, care, deși nu este caracterizată prin omogenitate și direcții conturate, a generat în

Muzeul de Istorie Roman - clădirea veche

Cazinoul din Arad

multe locuri din țară intervenții construite printre care unele foarte valoroase.

Valoarea arhitecturală este întotdeauna legată

de contextul în care o construcție a fost realizată și nu este de multe ori evidentă, doar prin ceea ce se poate percepe prin vizitare. De aceea e

nevoie de ghidaj, de o explicare sintetică specifică ghidurilor.

Am convingerea că ghidurile de arhitectură ne-ar ajuta să ne orientăm mult mai bine printre construcții și chiar să apreciem just ceea ce apare. Bineînțeles, arhitectura trebuie privită ca încercare contextualizată, asimilată sau nu de comunitate și nu un exercițiu intelectual al unor profesioniști. Ceea ce este apreciat nu înseamnă că este apreciat fără rezerve, iar ceea ce a eșuat, sau nu a atins un nivel de calitate remarcabil nu trebuie neapărat să fie repudiat, deodată cu autorii morali sau efectivi.

Dificultatea realizării unui astfel de ghid al arhitecturii recente constă și în selectarea lucrărilor unor autori încă activi, sau în viață, care nu pot scăpa de interferențele subiective cu cei care realizează selecția.

Dificil, dar cu atât mai interesant aș spune și mai necesar pentru a înțelege și a deveni la început turiști prin propria noastră cultură, iar mai apoi, de ce nu, ghizii de care e nevoie pentru a o explora și pune în valoare. ■

Renovare/Restaurare/Reabilitare

Rolul renovării clădirilor în strategia de investiții a UE

Proiectele de renovare a clădirilor par a întruni cele mai multe condiții pentru actualul exercițiu financiar al UE, potrivit Copenhagen Economics.

Într-un studiu asupra recentului program european de investiții aprobat de Comisia Juncker specialiștii Copenhagen Economics arată că proiectele de creștere a eficienței energetice a clădirilor se încadrează la categoria investiții pe termen mediu și scurt, de complexitate redusă și cu o importantă valoare adăugată. De asemenea, la nivelul UE există deja mai multe instrumente de finanțare pentru creșterea eficienței energetice pe scară largă. Proiectele propriu-zise se adresează mai ales investitorilor privați și nu presupun schimbarea radicală a clădirii în cauză. Printre argumentele din raport se mai precizează că astfel de proiecte pot fi incluse în pachete coordonate de un organism specializat pe acest domeniu.

Creșterea eficienței energetice prin renovarea clădirilor este o metodă ieftină de reducere a emisiilor de dioxid de carbon, cu efecte încă de

la sfârșitul lucrării propriu-zise.

International Energy Association a estimat că lucrările de acest tip ar trebui dublate pentru atingerea politicilor climatice.

În timp ce proiectele majore de infrastructură durează în medie 14 ani aproape toate proiectele de reabilitare termică începute în 2015 vor fi gata în următorii doi ani, iar potrivit unui studiu american 9 din 11 proiecte de reabilitare sunt finalizate în mai puțin de un an. Printre beneficiile directe ale populației în raport cu acest tip de investiții se numără un confort interior crescut, aer mai puțin poluat, însă nu există un studiu cantitativ în domeniu. Estimările arată totuși economii între 40 și 80 de milioane de euro pe an pentru sistemul de sănătate până în 2020 în condițiile reabilitării complete a clădirilor europene. Autorii studiului indică drept impedimente ale reabilitării termice absența unui beneficiu palpabil pentru populație și instituții, lipsa de cercetări în domeniu și barierele instituționale în implementarea proiectelor. Concluziile studiului arată că este nevoie de schimbarea sistemului de

evaluare prin încadrarea și evaluarea diferită a proiectelor simple și a celor cu o complexitate ridicată. Acest demers ar duce la implementarea rapidă a proiectelor gata pregătite și ar reconfigura sistemul de priorități prin desemnarea unui plafon pentru proiectele cu finalizare de exemplu până în 2017.

La sfârșitul anului trecut Uniunea

Europeană și Banca Europeană pentru Investiții au lansat un program de investiții cu o valoare totală de 315 miliarde de euro pentru perioada 2015 - 2017. Noul fond vizează proiectele din infrastructură energetică, de transport și IT, centrele industriale, cercetare, energie regenerabilă și eficiență energetică. ■